

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

ΠΛΑΤΩΝ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΩΝ

ἘΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΤΟΜΟΣ Ζ΄.

Ὅτι δὲ καὶ περὶ τοῦ τοῦ Πλάτωνος ἔργων
βουλομένου ἢ περὶ ποιήσεως καὶ ἄλλοι καὶ
τῶν αὐτῶν ἄλλοι. (Ἰδὲ τὸν ἄλλοι).

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Χ. Ν. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΣ

—
1884

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

Φρικίου ὄρους τῆς Λοκρίδος. Τοιαῦταί εἰσιν αἱ Φρικωνίδες κληθεῖσαι πόλεις Λάρισσα ἢ Λύρησσα καὶ ἡ Κύμη, ἧτις μεταξὺ τῶν δώδεκα ἠπειρωτικῶν Αἰολικῶν πόλεων εἶχε τὰ πρεσβεῖα καὶ κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας ἐθεωρεῖτο ὡς πρωτεύουσα καὶ κέντρον τῆς Αἰολικῆς ὁμοσπονδίας, τελουμένων ἐν τῷ αὐτόθι ἱερῷ ἰδρύματι τῶν κοινῶν αὐτῆς συνόδων καὶ τῶν θρησκευτικῶν πίνηγύρεων.⁽¹⁾ Καὶ ἄλλη δὲ πόλις Αἰολικὴ ἐν μικρᾷ Ἀσίᾳ αἱ Κάναι, ἀντικρὺ τῆς Λέσβου, ἀποικία τῶν ἐκ Κύνου τῆς Λοκρίδος ἀποικισάντων λέγεται.⁽²⁾ Καὶ αὕτη δὲ ἡ νῆσος Κέως ἀρχαίῳθεν φαίνεται ἀποίκους Ὀπουντίους δεχθεῖσα, ὡς ἐστὶν εἰκάσαι ἐκ τῆς πρὸς τοὺς Ὀπουντίους μέχρι τῶν Περσικῶν πολέμων διατηρηθείσης σχέσεως.⁽³⁾

(1) Στραβ. 13, 21.

(2) Στραβ. 13, 616. (3) Ἡροδ. 8, 1.

ΠΕΡΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Ἐκθεσις συνταχθεῖσα κατ' ἐντολὴν τοῦ κ. Ν. Α. Μαυροκορδάτου, ὑπουργοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημ. Ἐκπαιδεύσεως.

ΥΠΟ Α. Κ. ΧΡΗΣΤΟΜΑΝΟΥ

(Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου).

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

Ἡ παρούσα διατριβὴ συνετάχθη κατὰ τὸ 1880 τῇ ἐντολῇ τοῦ κ. Ν. Μαυροκορδάτου, τότε ὑπουργοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, δημοσιεύεται δὲ νῦν ἀναλλοίωτος τῇ ἀδείᾳ τοῦ ἀξιοτίμου κ. Δ. Βουλπιώτου, ὑπουργοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημ. ἐκπαιδεύσεως, πρὸ πάντων ὅπως καὶ παρ' ἡμῖν γνωσθῇ τὸ ἐν Αὐστρίᾳ κρατοῦν σύστημα τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως καὶ προκύψῃ ἴσως ὠφέλειά τις ἐκ τοῦ παραλληλισμοῦ τοῦ συστήματος τούτου πρὸς τὸ παρ' ἡμῖν ἰσχύον.

Ἐν οὐδενί πεδίῳ τοῦ ἀρχαιοσύνη βίου τῆς Αὐστρίας ἐξεδηλώθη κατὰ τὰς τελευταίας τρεῖς δεκαετηρίδας πρόοδος καὶ ἀνάπτυξις τοσοῦτον σταθερὰ καὶ ζωηρὰ ὅση ἐν τῷ κλάδῳ τῆς ἐκπαιδεύσεως.

Διὰ τῶν νέων διοργανισμῶν τῶν γυμνασίων, τῆς συστάσεως βιοτεχνικῶν σχολείων (Real-Schulen) καὶ τῆς διαρρυθμίσεως τοῦ καθεστώτος τῶν πανεπιστημίων, τὸ ὑπουργεῖον Thun ἰδρυσε κατὰ τὸ ἔτος 1849 νέαν ἐποχὴν, ἣτις ἔκτοτε δὲν ἔπαυσε νὰ ἐξασκῆ τὴν εὐεργετικὴν αὐτῆς ἐπιρροὴν ἐπὶ πασῶν τῶν τάξεων τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Αὐστρίας.

Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὴν μέσθην ἐκπαίδευσιν ἐδόθη τοιοῦτοτρόπως ὠθησις εἰς τὸν ἀναδιοργανισμὸν αὐτῆς, ἠκολούθησαν δὲ τὸ παράδειγμα τοῦτο πάντα σχεδὸν τὰ κράτη τῆς Γερμανίας· ἔκτοτε δὲν ἐπαύσαντο τὰ διαδεχόμενα ἀλλήλα ὑπουργεῖα νὰ ἐπιφέρωσι σπουδαίας βελτιώσεις εἰς πάντας τοὺς κλάδους τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, ὑπ' ὅψιν λαμβάνοντα ἐκάστοτε τὰς ἀνάγκας καὶ τὰς προόδους τοῦ πολιτισμοῦ.

Εὐρισκόμενοι καὶ ἡμεῖς ἐν Ἑλλάδι εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ διαρρυθμίσωμεν καὶ ἀναμορφώσωμεν τὰ πεπαλαιωμένα ἐν τῇ ἐκπαίδευσί καὶ ἐπομένως κακῶς ἔχοντα, ὡς μὴ συνάδοντα πλέον ἐνεκα τῆς στασιμότητος αὐτῶν πρὸς τὰς γιγαντιαίας προόδους, ἃς ἐποιήσαντο τὰ ἐκπαιδευτικὰ συστήματα τῶν λοιπῶν ἐθνῶν, ἀπαντῶμεν πλειοτέρας δυσκολίας ἢ οἱ ἀναμορφωταὶ τῆς παιδείας ἀλλαγῆ. Οὐ μόνον ὀφείλομεν νὰ λάβωμεν ὑπ' ὅψιν τὸν ἰδιόζοντα χαρακτήρα τοῦ Ἑλληνοῦ καὶ τὴν ἰδιαιτέραν ὅλως προσοχὴν, ἣν ἀπαιτεῖ ἡ καλλιέργεια τῆς κλασικῆς ἡμῶν γλώσσης καὶ φιλολογίας, ἀλλ' ἔχομεν νὰ παλαίσωμεν καὶ κατὰ τῶν ἀποτελεσμάτων κακῶν ἔξεων, ἐρριζωμένων ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ· βεβαίως αἱ ἀένναοι ἀντικαταστάσεις καὶ διαδοχαὶ τῶν ἐπὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως ὑπουργῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ἐνίοτε ἔλειπε πᾶσα ἐπιστημονικὴ εἰδικότης, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ αὐτὴ ἡ ἐπιθυμία αὐτῶν, νὰ εἰσγαγάσιν κατὰ τὸ αὐτοῖς δοκοῦν βελτιώσεις, δὲν συνετέλεσαν μέχρι τοῦδε ὅπως καὶ οἱ ὄντως δυνάμενοι ἐκ τῶν τῆς ἐκπαιδεύσεως διευθυνόντων ἐκρίζωσιν τὰ ἐπισηρευθέντα κατὰ τὸ παρελθὸν κακῶς κείμενα.

Ἐνῷ λ. γ. οἱ νεώτεροι ἀναμορφωταὶ τῆς παιδείας ἐν Γαλλίᾳ, ἐν Γερμανίᾳ καὶ ἐν Αὐστρίᾳ, εὖρον προϋπάρχουσαν τὴν πρὸς ἓν τι ὑψηλὸν ἰδεώδες ἄγουσαν τάσιν τῶν ἐκπαιδευτικῶν κανονισμῶν, ἡμεῖς ὀφείλομεν νὰ ἀρχίσωμεν ἐκ τοῦ σημείου, ἐνθα ἐκεῖνοι πρὸ πεντήκοντα ἐτῶν εὐρίσκοντο· διότι μεταξὺ τῶν ἄλλων τὰ ἡμέτερα γυμνάσια ἔχουσιν ἔτι ὅπως ἡ βαυαρικὴ ἀντιβασίλειά πρὸ ἡμίσεως αἰῶνος διέπλεσεν αὐτὰ, οὐχ ἤττον δὲ καὶ ὁ κανονισμὸς τοῦ ἀνωτάτου ἐκπαιδευτηρίου ἔκτοτε οὐδόλως προσηρμόσθη πρὸς τὸ πνεῦμα τῶν σημερινῶν ἐκπαιδευτικῶν συστημάτων, ὅπερ ἐνδελεχῶς ἀκολουθεῖ τὴν ἀκκτάσχετον πρόοδον τῆς ἐκπολιτιζομένης ἀνθρωπότητος.

Ἄφ' ἐτέρου ὁμῶς εὐρισκόμεθα εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν, ὠφελούμενοι ἐκ τῆς πείρας τῶν μᾶλλον προοδευσάντων ἐθνῶν, νὰ λαμβάνωμεν τὰ παρ' αὐτοῖς ἰσχύοντα συστήματα ὡς πρότυπα ἤτοι ὑποδείγματα διὰ τὴν τῶν ἡμετέρων ἀναμόρφωσιν.

Οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν θέλει ἀρνηθῆ, ὅτι αἱ τοιαῦται ἀναμορφώσεις, ἵνα ὦσι λυσιτελεῖς, ὀφείλουσι νὰ γίνωνται βαθμηδὸν καὶ συνεχῶς· ἐπειδὴ ὁμῶς ἐνταῦθα θὰ ἦτο ἀναχρονισμὸς ἐν ἐπιγνώσει τελούμενος, ἐὰν καὶ τῶρα ἀκόμη, καίτοι συναισθητόμενοι τὴν κατεπείγουσαν ἀνάγκην τοῦ ἀναδιοργανισμοῦ, ἠθέλομεν ἀκολουθήσει τὸν ἄλλως σωτήριον γνώμονα τῆς βαθμιαίας ἐφαρμογῆς τῶν εἰσακτέων βελτιώσεων, ὀφείλομεν νὰ λάβωμεν γενναίαν ἀπόφασιν, ὅπως δι' ἐνὸς ἄλλματος φθάσωμεν εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον ὄφειλε σήμερον νὰ ἦναι ἡ τοῦ ἡμετέρου ἔθνους ἐκπαίδευσις· τὸ δὲ ἄλλα τοῦτο ὀφείλει νὰ ἐπιχειρήσῃ ὁ ἐπιθυμῶν νὰ εὐεργετήσῃ τὴν πατρίδα αὐτοῦ ὑπουργός, ἀναλαμβάνων τὰς συνεπείας καὶ περιφρονῶν τὰς μυρίας κατακραυγὰς, αἵτινες οὐδέποτε θέλουσι λείψει ἐκ μέρους τῶν ἀντιφρονούντων, τῶν ραθύμων, ἀμαθῶν καὶ ἀντιπροοδευτικῶν, ἐτοίμων νὰ παραταχθῶσι κατὰ παντός ἔργου ἡρωϊκοῦ, ἀνατρέποντος αὐτούς.

Ἄλλὰ καὶ μετ' αὐτὴν τὴν γενναίαν ἀπόφασιν δὲν πρέπει νὰ λανθάνῃ ἡμᾶς, ὅτι ἡ ἐκτέλεσις αὐτῆς ἐγκλείει πολλοὺς ἔτι κινδύνους, οὓς ἐκ τῶν προτέρων ἀτενίζοντες καὶ τὴν σταθερὰν ἀπόφασιν ἔχοντες, ν' ἀρήσωμεν κατὰ μέρος ἕξαις πάλαιας καὶ προλήψεις, εὐ-

κόλως θέλομεν κατανικήσει. Τοιοῦτός τις εἶναι ὁ προκύπτων ἐκ τῆς συνηθείας ἡμῶν, νὰ θέλωμεν νὰ φανῶμεν ἔτι ἀνώτεροι τῶν ἄλλων καὶ νὰ ἐπιφέρωμεν δῆθεν βελτιώσεις τῶν βελτιώσεων ἐκείνων· εἶναι δυστυχῶς χαρακτηριστικὸν νόσημα τῶν παρ' ἡμῖν νομοθετῶν, νὰ ἐπιδείκνυνται κατὰ πάντα εἰδικοί καὶ ἀνώτεροι τῶν πραγματικῆν ἱκανότητά ἐκ τῆς πείρας κτησαμένων. Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ ἐντελῶμεν τοῖς μέλλουσι νὰ ἀναλάβωσι τὴν ἀναμόρφωσιν τῆς ἐκπαιδεύσεως νὰ ὦσιν ἐντελῶς κάτοχοι τῶν ἀλλαχοῦ ἰσχυρότων συστημάτων καὶ ν' ἀπέχωσι τῆς ἐπιθυμίας νὰ ἐπιφέρωσι τὰς λεγομένας βελτιώσεις. Ἕτερος δὲ κίνδυνος θέλει προκύψει ἐκ τῆς ἀναθέσεως τῆς θεραπείας τῶν κακῶς κειμένων εἰς ἐπιτροπὰς πολυμελεῖς· καθὼς μία ἐστὶν ἡ ἀλήθεια, εἶναι δὲ αὕτη ἡ ἀνάγκη τῆς εἰσαγωγῆς παρ' ἡμῖν τοῦ ἀρίστου τῶν διοργανισμῶν τῆς ἐκπαιδεύσεως, θέλει εἶσθαι ἀδύνατος ἡ ἐφαρμογὴ μέσου τινὸς ὄρου ἐκ διαφόρων ἀληθειῶν, ὅσας ἀναντιρρήτως ἐκ τοιούτων ἐπιτροπῶν θέλει ἀπορρεύσει. Ἐκαστον τῶν μελῶν αὐτῶν θέλει ὑποστηρίξει ἰδίαν γνώμην· ὁ ἐν Γαλλίᾳ ἐκπαιδευθεὶς θέλει προτείνει σύστημα γαλλίζον, ὁ ἐν Γερμανίᾳ γερμανίζον καὶ ἄλλοι ἄλλο, διὰ δὲ τῆς χαρακτηριζούσης ἡμᾶς, ὅταν μάλιστα δὲν κεκτήμεθα πολλάς καὶ σαφεῖς γνώσεις ἢ πολλάς ιδέας, ἰσχυρογνωμοσύνης ἐν τῇ ὑποστηρίξει τῆς μιᾶς ταύτης γνώσεως ἢ ιδέας, εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐπιτευχθῇ τι τέλειον ἐκ τοῦ μέσου ὄρου τῶν γνωμῶν πολυμελῶν ἐπιτροπῶν. Ὅπερ δὲ τὸ χεῖριστον, θὰ εὐρεθῶσι πολλοὶ, οἵτινες θὰ ἐπιμείνωσιν εἰς τὴν παρεῖσαγωγὴν καὶ ἰδίων γνωμῶν, αἵτινες ἀδύνατον εἶναι νὰ ὦσι κρεῖττονες τῶν ἀλλαχοῦ ἰσχυουσῶν, ἐφαρμοσθεῖσῶν καὶ εὐδοκιμησασῶν· καὶ ἰδοῦ, ὅτι ὁ ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν ἀναμορφωτῶν ἀπειλούμενος κίνδυνος δὲν πρέπει νὰ περιφρονηθῇ.

Ἡθέλομεν προτείνει ἀντιγραφὴν ἀπλῆν ἰσχύοντός τινος ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος ἔθνους τινὸς μεγάλου καὶ πεπολιτισμένου, ἀνευ τῆς ἐλαχίστης ἀλλοιώσεως αὐτοῦ, ἐὰν τοῦτο ἦτο δυνατόν. Οἱ μέχρι τοῦδε τὰ τῆς παιδείας διέποντες εὐτυχῶς ἱκανὸν χρόνον ἄφησαν νὰ παρέλθῃ, ἀφ' ὅτου ἐν τῇ λοιπῇ Εὐρώπῃ εἰσήχθησαν νέοι διοργανισμοί· ἔκτοτε δὲ οἱ ἔχοντες ὀφθαλμοὺς ἠδυνήθησαν νὰ

(TOM. Z'.)

ιδώσι, ποῖοι ἐξ αὐτῶν εὐδοκίμησαν, ὥστε νὰ δύνανται καὶ παρ' ἡμῶν νὰ εἰσαχθῶσι. Βεβαίως ὁμοίως δὲν ἀρνούμεθα, ὅτι ἡ ἐκ τῶν πραγμάτων ἡμῶν πείρα θέλει ἐπιβάλλει μεταρρυθμίσεις τινὰς τῶν παρ' ἄλλοις ἔθνεσιν ἀνεπιδέκτων διορθώσεως δοκούντων. Ἄλλ' ἰδοὺ καὶ ἕτερος κίνδυνος δυνάμενος νὰ καταστρέψῃ τὸ ὅλον ἔργον : - ὁ παρ' ἡμῶν τοσαύτην τῶν ἡμετέρων ἀναγκῶν καὶ τῆς ἐν σκόμῃ καταστάσεως τῆς ἐκπαιδεύσεως πείραν ἔχων, ὅπως κληθῆ, εἰς τὸ δύσκολον ἔργον τοῦ ἀναμορφωτοῦ, ἀφοῦ ὁμολογουμένως εἰσὶ τόσῳ ὀλίγοι οἱ τοῦ βίου αὐτῶν ἔργον ἐκλέξαντες τὴν παιδαγωγίαν καὶ τὴν μέθοδον τῆς τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἐκπαιδεύσεως ;

Εὐτυχῆς λογίζομαι ὅτι ἔλαβον παρὰ τοῦ πεφωτισμένου καὶ ἀκριβῶς τὰ τῆς παιδείας ἡμῶν γινώσκοντος ἐπὶ τῆς Ἐκπαιδεύσεως ὑπουργοῦ κ. Ν. Μαυροκορδάτου, ὁ ὁποῖος ἐπίσης πρεσβεύει ὅτι τὸ μέχρι μακρασμοῦ καὶ σαπρότητος νοσοῦν δένδρον τῆς παρ' ἡμῶν ἐκπαιδεύσεως, μόνον διὰ τῆς ἐκ τῶν ριζῶν ἀρχομένης καὶ εἶτα εἰς τὸν κορμὸν καὶ τὴν κορυφὴν προβαινούσης θεραπείας δύναται εἰσέτι νὰ ἰαθῆ, καὶ ὅστις παραδέχεται τὰς ἀνωτέρω σκέψεις, τὴν ἐντολὴν νὰ ἐκθέσω αὐτῷ τὴν ἐπὶ τῶν πρακτέων γνώμην μου, πρὸ πάντων δὲ νὰ ὑποδείξω τί ὡς πρὸς τὴν δημοσίαν ἐκπαίδευσιν συμφαίνει ἀλλαχοῦ καὶ πῶς ἡδυνάμεθα νὰ μεταφέρωμεν εἰς ἡμᾶς τοὺς μᾶλλον εὐδοκίμησαντας τῶν θεσμῶν ἐκείνων. Ἡ ἀποπειραθεῖσα ὑπὸ τοῦ Συλλόγου πρὸς διάδοσιν τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων καὶ ἐπιτευχθεῖσα μεταρρυθμίσις τῆς μεθόδου ἐν τῇ κατωτάτῃ ἐκπαιδεύσει, μοὶ παρέχει τὴν ἐλπίδα, ὅτι διὰ τῆς πρωτοβουλίας τοῦ προέδρου αὐτοῦ, κυρίου Μαυροκορδάτου, ὡς ὑπουργοῦ θέλει ἐπιτευχθῆ ἢ ποθουμένη τῶν βελτιώσεων εἰσαγωγή καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς τῆς ἐκπαιδεύσεως κλάδους. Τοσοῦτον κατάκειται νῦν ἡ ἡμετέρα μέση, ἀνωτέρα καὶ ἀνωτάτη ἐκπαίδευσις, τοσοῦτον ἐτύφλωτον οἱ μέχρι τοῦδε ὀλιγωροῦντες περὶ τῆς ἀναστάσεως αὐτῆς, ὡς καὶ μόνον ἡ παρ' αὐτοῦ ἐν τῷ μέσῳ ῥιφθεῖσα ἰδέα, ὅτι πρέπει τάχιστα νὰ ἐπέλθῃ ριζικὴ ἀναμόρφωσις, εἶναι ἀξία τῆς ἐθνικῆς εὐγνωμοσύνης.

Μεταξὺ πάντων τῶν διοργανισμῶν τῆς ἐκπαιδεύσεως, οὗς

ἔτυχεν εἴτε νὰ διεξέλθω εἴτε ἐμπράκτως νὰ ἰδῶ λειτουργούν-
 τας, παρατήρησα, ὅτι οἱ ἐν Αὐστρίᾳ νῦν ἰσχύοντες καὶ ἰδίως οἱ
 τῆς μέσης καὶ ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως εἰσὶν οἱ καταλληλότεροι
 καὶ μᾶλλον πρὸς τὰς ἡμετέρας ἀνάγκας συνάδοντες. Ἀπὸ τῆς
 πρώτης μου ἡλικίας φοιτήσας ἀλληλοδιαδόχως εἰς τὰ κατώτερα
 ἐκπαιδευτήρια τῆς Βιέννης, εἰς τὸ γυμνάσιον, τὸ τότε ἰδρυθὲν πρό-
 τυπον βιοτεχνικὸν σχολεῖον, τὸ πολυτεχνεῖον καὶ τὸ πανεπιστή-
 μιον τῆς αὐτῆς πόλεως καὶ συμπληρώσας εἴτα τὰς σπουδὰς μου
 εἰς τὸ πολυτεχνεῖον τῆς Καρλσρούης καὶ τὰ πανεπιστήμια τοῦ
 Βερολίνου, τῆς Βυρτσβούργης, τῆς Βιζελδέργης καὶ τῶν Παρι-
 σίων, ἐπισκεφθεὶς δὲ ἔκτοτε ὡς κἀθηγητῆς κατ' ἐπανάληψιν τὰ
 ἐκπαιδευτήρια τῆς Ἑυρώπης, ἐν ἔτει δὲ 1877 ἐντολῇ τοῦ ὑπουρ-
 γείου τὰ τε γημεῖα τῶν εὐρωπαϊκῶν πανεπιστημίων καὶ τὰ ἐκπαι-
 δευτήρια τῆς μέσης καὶ τῆς κατωτάτης ἐκπαιδεύσεως, ἐπίσθην,
 καθ' ἃ καὶ ἐν ταῖς τότε σταλείσιν ἐκθέσεσι μου ἀναφέρω, ὅτι καὶ ἐάν
 δὲν δυνάμεθα ἴσως κατ' ὅλα νὰ παραδεχθῶμεν πάντα τοὺς αὐ-
 στριακοὺς κανονισμοὺς, οὐχ ἤττον ὁμως ἠθέλομεν εἶσθαι εὐτυχεῖς
 καὶ βεβαίως ἀπηλλαγμένοι τῆς φθοροποιᾶς καὶ ἐπονειδήστου ἡμι-
 μαθείας, τῶν ἐκ τῶν ἡμετέρων γυμνασίων ἀπολυομένων, ἐάν πα-
 ρεδεχθῶμεθα τὸν διοργανισμὸν τῆς ἐν Αὐστρίᾳ ἰσχυούσης μέσης ἐκ-
 παιδεύσεως καὶ ὅτι τέλος τὸ ἡμέτερον πανεπιστήμιον, ὅπερ ἰδρύ-
 θη μὲν καθ' ὑπόδειγμα γερμανικόν, συνεπληρώθη δὲ προσλαβὼν
 πλείστας διατάξεις ἐκ κανονισμῶν γαλλικῶν πανεπιστημίων, τότε
 μόνον θέλει ἀποφέρει ἀληθεῖς καρπούς, ὅπότεν εἰσαχθῶσιν ἐν αὐτῇ
 οἱ ἐν τοῖς αὐστριακοῖς καὶ γερμανικοῖς πανεπιστημίοις ἰσχύον-
 τες νεώτεροι θεσμοί.

Ἐν τῷ παρόντι λοιπὸν ἔργῳ ἐκτίθημι μεθοδικῶς μελέτην περὶ
 τῶν διαφόρων κανονισμῶν τῆς κατωτάτης, τῆς μέσης καὶ τῆς ἀνω-
 τέρας ἐκπαιδεύσεως ἐν Αὐστρίᾳ καὶ συνάγω ἐκ τινῶν ἐξ αὐτῶν
 προτάσεις περὶ τῶν παρ' ἡμῖν εἰσακτέων. Ἐάν δὲ μακροηγορήσω,
 εἰμὶ συγγνωστὸς, διότι ἐπεθύμουν ν' ἀνταποκριθῶ ὅσον δυνατόν
 πληρέστερον εἰς τὴν φιλόφρονα καὶ φιμωσαν με πρόκλησιν τοῦ
 κυρίου ὑπουργοῦ.

Εἰ μὴ τι ἄλλο, ἐλπίζω νὰ συντελέσω διὰ τοῦ ἔργου τούτου εἰς τὴν κατὰ τι διαφώτισιν τῶν τε διδασκόντων καὶ τῶν μελλόντων ν' ἀναλάβωσι ποτε τὴν ἀναμόρφωσιν τοῦ παρ' ἡμῖν ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος.

ΜΕΡΟΣ Α΄.

Ἐπαγωγή τῶν διαφόρων ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων τῆς Αὐστρίας εἰς τὰ διάφορα ὑπουργεῖα.

1) Ἐκπαιδευτικὸν τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδευσεως. Εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ὑπουργείου τούτου ὑπάγονται τὰ λαϊκὰ λεγόμενα σχολεῖα (Volksschulen), τὰ τρία εἶδη τῶν ἐκπαιδευτηρίων τῆς μέσης ἐκπαιδευσεως, οἷα εἰσὶ τὰ γυμνάσια, τὰ βιοτεχνικὰ σχολεῖα (Real - Schulen) καὶ τὰ βιοτεχνικὰ γυμνάσια (Real - Gymnasien), τὰ πανεπιστήμια, τὰ θεολογικὰ διδασκαλεῖα, τὰ χειρουργικὰ σχολεῖα, τὰ μαιευτήρια, τὰ πολυτεχνεῖα, τὰ εἰδικὰ σχολεῖα τῶν βαναύσων τεχνῶν, τὰ τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς ναυτιλίας, τὰ σχολεῖα μέχρι τῶν ἀκαδημιῶν τῶν ὠραίων τεχνῶν καὶ τῆς μουσικῆς, τὰ διδασκαλεῖα πρὸς μόρφωσιν δημοδιδασκάλων, τὰ εἰδικὰ σχολεῖα τῶν κορασίων καὶ τὰ παρθενγωγεῖα, τὰ τῶν κωφῶν, κωφαλάλων, τυφλῶν, βαττολόγων καὶ τῶν φρενοβλαβῶν.

2) Ἐκπαιδευτικὸν τῆς γεωργίας· τὰ εἰδικὰ σχολεῖα τῆς γεωργίας καὶ τῆς δασονομίας.

3) Ἐκπαιδευτικὸν τοῦ ἐμπορίου· τὰ εἰδικὰ σχολεῖα τηλεγραφετῶν.

4) Ἐκπαιδευτικὸν τῶν οἰκονομικῶν· τὰ εἰδικὰ σχολεῖα τῶν μεταλλευτῶν καὶ αἱ ἀκαδημίαι τῶν μεταλλειολόγων.

5) Ἐκπαιδευτικὸν τῶν στρατιωτικῶν καὶ τῶν ναυτικῶν· ἡ ἰατροχειρουργικὴ ἀκαδημία τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωσήφ, τὰ ἐκπαιδευτήρια τῶν κτηνιατρῶν, τὰ εἰδικὰ σχολεῖα πρὸς μόρφωσιν ἀξιωματικῶν ὄλων τῶν ὄπλων καὶ τοῦ ναυτικοῦ.

6) Ἐκπαιδευτικὸν τῶν ἐξωτερικῶν· ἡ ἐν Βιέννῃ ἀκαδημία τῶν ἀνατολικῶν γλωσσῶν.

ΜΕΡΟΣ Β'.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΩΝ.

1. Κατωτέρα εκπαιδευσις.

Ἡ κατωτέρα εκπαιδευσις δὲν παρέχεται μὲν ἐν Αὐστρίᾳ δωρεάν, ἀλλ' οἱ ὄροι, ὑφ' οὓς γίνονται δεκτοὶ εἰς τὰ ὑπαγόμενα εἰς αὐτὴν ἐκπαιδευτήρια οἱ παῖδες, εἰσὶ τόσῳ ἑλαφροὶ, ὥστε δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς δωρεάν παρεχομένη ἢ ἐν αὐτοῖς διδασκαλία. Ἄφ' ἑτέρου ὁμως ἡ φοίτησις εἰς τὰ σχολεῖα ταῦτα εἶναι ὑποχρεωτικὴ καὶ οὐδεὶς ἀπὸ τοῦ τέκνου τῆς πλουσιωτέρας ἢ ἀριστοκρατικῆς οἰκογενείας μέχρι τῶν παιδῶν τοῦ πένητος δύναται νὰ ἀπαλλαγῇ τῆς ὑποχρεώσεως τοῦ φοιτᾶν εἰς αὐτά· ἐννοεῖται δὲ, ὅτι ἐπιτρέπεται καὶ ἡ κατ' οἶκον ἐκπαίδευσις τῶν μᾶλλον εὐκαταστάτων ἢ καὶ ἡ εἰς ἰδιωτικὰ ἐκπαιδευτήρια φοίτησις αὐτῶν, ὅτε ὁμως πάντως ἀπαιτεῖται ἡ διὰ τῆς ἐνιαυσίου ἐξετάσεως ἐν τοῖς δημ. σχολείοις καὶ ὑπὸ τῶν ἐν αὐτοῖς εἰδικῶν ἐξεταστικῶν ἐπιτροπῶν ἐξέλεξις τῆς προόδου αὐτῶν. Δὲν δυνάμεθα νὰ χαρακτηρίσωμεν ὡς διδάκτρα τὴν γινομένην κατὰ τὴν ἐγγραφὴν τῶν μαθητῶν ἀπότισιν τῶν δικαιωμάτων ἐγγραφῆς, διότι δι' αὐτῶν δὲν πληρώνονται οἱ διδάσκαλοι, ἀλλὰ σχηματίζεται κεφάλαιον εἰς ἀπότισιν μέρους τῶν ἐξόδων, δι' ὧν συντηροῦνται τὰ σχολεῖα ταῦτα· πάντα δὲ τὰ λοιπὰ, οἷον ἡ συντήρησις τοῦ καταστήματος, ὅπερ συνήθως εἶναι οἰκοδόμημα ἀξιοπρεπὲς καὶ δὴ μεγαλοπρεπὲς, ἀνήκον εἴτε εἰς τὸ δημόσιον εἴτε εἰς τὸν δῆμον, ἢ μισθοδοσίᾳ τῶν διδασκάλων, ὁ καταρτισμὸς συλλογῶν βοηθητικῶν τῆς διδασκαλίας καὶ τὰ τοιαῦτα, ἀναγράφονται εἰς τοὺς προϋπολογισμοὺς τῶν οἰκείων δήμων, ἐπαρχιῶν ἢ νομῶν, ἢ καὶ αὐτοῦ τοῦ δημοσίου· τῶν δικαιωμάτων τούτων δὲν ἐξαιροῦνται οὔτε οἱ ἰδιοδίδακτοι καὶ οἱ εἰς ἰδιωτικὰ ἐκπαιδευτήρια ἐκπαιδευόμενοι, διότι παρουσιαζόμενοι εἰς τὰς ἐτησίους ἐξετάσεις, ὀφείλουσι νὰ προσαγάγωσιν ἀπόδειξιν τῆς καταβολῆς τῶν δικαιωμάτων ἐγγραφῆς.

Ἐρειδόμενος ἐπὶ τῆς πείρας καὶ τῶν ἀναγκῶν τῶν πληθυσμῶν ὁ νομοθέτης ὄφειλε νὰ προνοήσῃ περὶ ἐκπαιδευτηρίων ἐν τοῖς ὁποίοις χορηγεῖται εἰς τὰ νήπια ἢ πρώτη ἐκείνη διδασκαλία, ἢ βασιζομένη ἐπὶ τῆς ἀναγνώσεως, τῆς γραφῆς, τῆς ἀριθμῆσεως καὶ τῆς δι' εἰκόνων καὶ ἀπλῶν πειραμάτων εὐκόλως ἀντιλαμβανομένης πραγματογνωσίας, ἣτις προαπαιτεῖται ὡς πρώτη βαθμὶς τῆς περαιτέρω διδασκαλίας. Ἐγκατελήφθη πρὸ πολλοῦ ἢ δι' ἀποστηθίσεως κανόνων καὶ δι' ἀπαγγελίας δυσλήπτων κατὰ τὴν νεαρὰν ταύτην ἡλικίαν ὀρισμῶν ἐπιζητούμενη προπαρασκευῆ, ἀφ' ἑτέρου ὅμως ἐπεστήθη ἡ προσοχὴ εἰς τὴν διάπλασιν τοῦ νοῦς, τῆς χρήσεως τῆς ἀναμνήσεως καὶ τῆς ἰκανότητος τοῦ ἀπαγγέλλειν καὶ μεταδιδόναι τὰ ἀντιληφθέντα· ὠρμήθησαν δὲ εἰς τοῦτο τὰ διάφορα τῶν νηπίων ἐκπαιδευτικὰ συστήματα, ἐν οἷς διαπρέπει τὸ Φροβελιανόν, ἐκ τῆς σκέψεως, ὅτι ὁ ἄνθρωπος διὰ τῆς πείρας καὶ τῆς διὰ τῶν αἰσθήσεων ἀντιλήψεως πολὺ εὐκολώτερον διδάσκεται, καὶ ὠδηγήθησαν εἰς τοῦτο ὑπὸ τῆς εἰς τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας ἐφαρμοζομένης μεθόδου τῆς πειραματικῆς διδασκαλίας. Πλὴν τῶν εἰς ἀπόκτησιν μηχανικῆς οὕτως εἰπεῖν ἐπιδεξιότητος εἰς τὴν ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν ἀσκήσεων, μορφοῦται τοιοῦτοτρόπως ὁ νοῦς τοῦ παιδὸς ἐπὶ τὸ μεθοδικώτερον, διότι ἀπὸ τῶν πρώτων αὐτοῦ βημάτων διδάσκεται νὰ συστηματοποιῇ τὰς γνώσεις αὐτοῦ. Τὰ δὲ κατώτατα ταῦτα ἐκπαιδευτήρια, περιλαμβάνοντα τὴν διδασκαλίαν τῶν νηπιαγωγείων καὶ τῶν πρώτων τάξεων τῶν παρ' ἡμῖν ἀλληλοδιδασκτικῶν, δημοτικῶν ἢ προπαιδευτικῶν σχολείων, μορφοῦσι τοὺς παῖδας ἀρκούντως, ἵνα εἰσέλθωσιν εἰς τὰ παρακατιὸν μνημονευόμενα ἀνώτερα σχολεῖα, χωρὶς ὅμως νὰ παρέχωσιν αὐτοῖς εἰσέτι τοσαύτην ὕλην ἐκπαιδεύσεως, ὥστε νὰ δύνανται ἀπαλλαττόμενα τῆς περαιτέρω ἐξακολουθήσεως τῆς ἐν σχολείοις ἐκπαιδεύσεως αὐτῶν, νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τι πρακτικώτερον τοῦ βίου στάδιον.

Ἄπειροι πληθυσμοὶ ἰδίως τῶν πτωχοτέρων ἐπαρχιῶν, οἰκογένειαι ἐργατικαί, ὧν αἱ ἀνάγκαι ἀπαιτοῦσι καὶ τὴν αὐτῶν τῶν παιδῶν χρησιμοποίησιν ἐν τοῖς ἐπαγγέλμασιν αὐτῶν, δὲν ἐπιτρέπουσι δὲ τὴν τελειότεραν καὶ δαπανηροτέραν αὐτῶν ἐκπαίδευσιν,

ἀναγκάζονται πρὸς δικτηρήσιν τῶν νὰ τοποθετῶσι τοὺς παῖδας αὐτῶν ὡς ὑπηρέτας ἢ ὡς μαθητευομένους βανκύσου τινὸς τέχνης· καὶ τοῦτο οὐ μόνον εἰς τὰ μικρὰ χωρία συμβαίνει, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς μεγαλοπόλεις. Καὶ τούτους λοιπὸν, καθὼς καὶ τοὺς βουλομένους νὰ ἐκπαιδευθῶσι τελειότερον, ὁ νομοθέτης δὲν καταλείπει ἀνευ τῆς ἀπαιτουμένης καὶ ἰδιαζούσης διδασκαλίας. Ὅφειλει λοιπὸν, εἰπομέν, νὰ προνοήσῃ, ὅπως ἡ νηπιακὴ διδασκαλία ἦ τοιαύτη, ὥστε νὰ πρᾶσκευάζῃ τοὺς παῖδας εἴτε εἰς τὴν ἐξακολούθησιν τῶν σπουδῶν τῶν, εἴτε εἰς τὴν ταχεῖαν εἰσοδὸν εἰς τὸν πρακτικὸν βίον. Πάντες ὁμῶς οὗτοι ὀφείλουσιν ὑποχρεωτικῶς νὰ διέλθωσι διὰ τῶν λαϊκῶν σχολείων (Volks-schulen)· ταῦτα δὲ διαιροῦνται εἰς κοινὰ καὶ εἰς κύρια σχολεῖα (Trivial oder Hauptschulen).

Τὰ μὲν κοινὰ σχολεῖα συνίστανται ἐκ τριῶν μόνον τάξεων, ἐν αἷς διδάσκονται ἡ κατήχησις, ἡ ἱερὰ ἱστορία μετὰ τῆς καινῆς Διαθήκης, ἀνάγνωσις, καλλιγραφία καὶ ὀρθογραφία, ἀριθμητικὴ, γραμματικὴ, ἔκθεσις ἰδεῶν καὶ ἀρχαὶ ἰχνογραφίας. Τὰ δὲ κύρια σχολεῖα, ἅτινα ὑπάρχουσιν ἰδίως εἰς τὰς κωμοπόλεις καὶ τὰς πόλεις, περιέχουσι καὶ ἑτέραν, τὴν τετάρτην τάξιν, ἐν ἣ διδάσκονται ἱερὰ, ἀριθμητικὴ συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ἀναλογιῶν, καλλιγραφία, γραμματικὴ, γραφὴ καθ' ὑπαγόρευσιν, ἔκθεσις ἰδεῶν, ἰχνογραφία, γραμμικὴ ἰχνογραφία τῇ χρήσει τοῦ διαβήτου, ἀρχαὶ γεωμετρίας, στερεομετρίας, μηχανικῆς, φυσικῆς ἱστορίας, φυσικῆς καὶ ἀρχιτεκτονικῆς.

Ἐκ τῆς τρίτης τάξεως τῶν λαϊκῶν σχολείων δύναται μὲν ὁ μαθητευόμενος νὰ ἐξέλθῃ εἰς τὴν ἐξάσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματός του, ὅτε κέκτηται ἤδη τὰς εἰς ἕκαστον μέλος τῆς κοινωνίας ἀπαραίτητους κοινοτέρας γνώσεις, ὁ δὲ ἐπιθυμῶν νὰ εἰσέλθῃ εἰς τι ὀρισμένον ἐπάγγελμα καὶ νὰ ἐφοδιασθῇ ἐπὶ τούτῳ ἢ χάριν τῆς εἰς εἰδικὸν τῆς τέχνης του σχολεῖον παραδόχῃς μὲ ἐνδεικτικὸν ἀποφοιτήσεως, ὀφείλει νὰ ἀκολουθήσῃ καὶ τὰ μαθήματα τῆς τετάρτης τάξεως, ἅτινα ἐνεκα τῆς πληθύσεως αὐτῶν καὶ, διότι ὁ μέλλων νὰ ἀποπερατώσῃ πλέον δι' αὐτῶν τὰς σπουδὰς του δὲν θὰ φοιτήσῃ περαιτέρω εἰς ἀνώτερον ἐκπαιδευτήριον, συνήθως διανέμονται εἰς

δύο ἐνικύσια τμήματα. Ἐκ τῆς τετάρτης λοιπὸν ταύτης τάξεως εἰσέρχονται καὶ οἱ μέλλοντες νὰ ἐκπαιδευθῶσιν εἰδικώτερον εἰς τι εἰδικὸν τῆς τέχνης αὐτῶν σχολεῖον· προκειμένου ὅμως νὰ ἐξακολουθήσῃ ὁ μαθητὴς τῶν λαϊκῶν σχολείων τὰς τακτικὰς ἐαυτοῦ σπουδὰς εἰς τὰ σχολεῖα τῆς μέσης ἐκπαίδευσως, δὲν ὑποχρεοῦται νὰ φοιτήσῃ καὶ εἰς τὴν τετάρτην τάξιν, ἀλλὰ δύναται ἀπ' εὐθείας ἐκ τῆς τρίτης τάξεως νὰ μεταβῆ εἰς τὸ πρῶτον τμήμα τοῦ βιοτεχνικοῦ σχολείου ἢ τοῦ γυμνασίου, τῶν ὁποίων τὰ τέσσαρα πρῶτα ἔτη ἀποτελοῦσι κυρίως τὴν μέσην καλουμένην ἐκπαίδευσιν.

Οἱ εἰς τὸ πρῶτον τοῦτο τμήμα τῶν βιοτεχνικῶν σχολείων, καθὼς καὶ εἰς τὸ τῶν γυμνασίων, ἅτινα ἐπονομάζονται καὶ κατώτερα (Unter - Realschulen, Untergymnasien), φοιτῶντες μαθηταὶ δύνανται μετὰ τὸ πέρας τῶν ἐν αὐτοῖς σπουδῶν νὰ ἐξέλθωσιν εἰς τὸν πρακτικὸν βίον ὡς μαθητευόμενοι ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν καταστημάτων, ἰδιωτικοὶ ὑπάλληλοι, βιοτεχνῖται κτλ. Οὐχ ἥττον ὅμως ἀπαιτεῖται κατὰ τοὺς νεωτάτους κανονισμοὺς ἢ περαιτέρω φοίτησις καὶ τούτων εἰς συμπληρωματικὰ καλούμενα σχολεῖα, ἐνῶ οἱ μέλλοντες νὰ ἐξακολουθήσωσι τὰς σπουδὰς αὐτῶν ἱεραρχικῶς, μεταβαίνουσιν εἰς τὰ ἀμέσως ἀνώτερα ἐκπαιδευτήρια (Ober-Realschulen, Obergymnasien).

1. Τὰ κοινὰ σχολεῖα φέρουσιν ἐν Αὐστρίᾳ πολλὰ ὀνόματα εἴτε ὡς ἐκ τοῦ βαθμοῦ αὐτῶν, εἴτε ὡς ἐκ τῆς ἐξαρτήσεως ἀπὸ ἄλλων ἀνωτέρων σχολείων ἢ ἀρχῶν, εἴτε ὡς ἐκ τῆς ἰδιωτικῆς ἢ δημοτικῆς ἢ ἐνοριακῆς ἡμισυντηρήσεως, εἴτε τέλος ὡς ἐκ τοῦ φύλου τῶν μαθητῶν. Διαρκεῖ ἡ διδασκαλία τῶν ἐν τοῖς κοινοῖς σχολείοις μαθημάτων ἐπὶ τρία ἔτη ἤτοι τρεῖς τάξεις, καὶ ἐκτελεῖται εἴτε ἐντὸς ἐνὸς μόνου δωματίου καὶ ὑπὸ ἐνὸς πρωτοβαθμίου διδασκάλου, ὅτε ὅμως ἡ διδασκαλία ἐκάστης τάξεως δὲν διαρκεῖ ὀλόκληρον ἡμέραν, εἴτε ἐντὸς τριῶν χωριστῶν δωματίων, ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μαθητῶν, καὶ ὑπὸ τριῶν διδασκάλων. Ἐκτὸς δὲ τῶν ἀνωτέρω μνημονευομένων ὑποχρεωτικῶν μαθημάτων εἰσῆχθησαν νῦν, διδασκόμενα ἐν εἰδει ἀφηγήσεως ἢ διὰ τῆς χρήσεως καταλλή-

λων αναγνωσματάρων, ἡ γεωγραφία καὶ ἀρχαὶ τῆς γενικῆς ἱστορίας καὶ φυσικῆς· τὸ αὐτὸ δὲ ἰσχύει καὶ περὶ τῶν γεωπονικῶν γνώσεων, τῆς καλλιεργείας τῶν ὀπωροφόρων δένδρων καὶ τῆς ἀμπελουργίας, προσλαμβάνεται δὲ συνήθως καὶ τις βοήθός, ὅστις ἐκτὸς τῆς διδασκαλίας τῆς φωνητικῆς μουσικῆς καὶ τῆς γυμναστικῆς ὀφείλει νὰ ἐξασκῇ τοὺς μαθητὰς εἰς τινὰς πρακτικὰς κηπευτικὰς ἢ ἀγροτικὰς ἐργασίας ἐν τῷ ἐπὶ τούτῳ τηρουμένῳ κηπαρίῳ τοῦ σχολείου.

Ὡς ἀνωτέρω ἐρρήθη ἡ φοίτησις εἰς τὰ σχολεῖα ταῦτα εἶναι ὑποχρεωτικὴ δι' ἅπαν τὸ χωρίον ἢ τὸν δῆμον, ἐν ᾧ τὸ σχολεῖον ὑπάρχει· δὲν ἐπιτρέπεται δὲ τοῖς γονεῦσι νὰ παρεμποδίζωσι τὴν φοίτησιν τῶν τέκνων αὐτῶν, οὐδὲ νὰ ἀποστέλλωσιν αὐτὰ εἰς ἕτερα ἰσόβαθμα σχολεῖα εὐρισκόμενα ἐκτὸς τοῦ δήμου ἢ τῆς περιφερείας δι' ἣν τὰ σχολεῖα ταῦτα ὠρίσθησαν, πάντως ὅμως ἀπαιτεῖται ἡ ἔναρξις τῆς φοιτήσεως ἀπὸ τοῦ ἔκτου ἢ ἐβδόμου ἔτους. Τόσῳ οἱ γονεῖς, ὅσῳ καὶ οἱ διδάσκαλοι ὅσοι τυχὸν ἤθελον παραβῆ τὰς διατάξεις ταύτας, τιμωροῦνται διὰ προστίμου καὶ πειθαρχικῶς. Ἐπιτρέπεται ὅμως ἀφ' ἑτέρου ἢ ἀποστολῆ τῶν παιδῶν εἰς ἰδιωτικὰ ἐκπαιδευτήρια ἢ ἢ δι' ἀνεγνωρισμένων διδασκάλων κατ' οἶκον ἐκπαιδεύσεις αὐτῶν, ὅτε ὅμως ἀπαιτεῖται ἡ ἔγκαιρος εἰδοποίησις τοῦ προϊσταμένου τοῦ τῆς οἰκείας περιφερείας σχολείου. Ἡ ἐγγραφή εἰς τὸ σχολεῖον καὶ ὁ προβιβασμὸς εἰς ἀνωτέραν τάξιν γίνονται δις τοῦ ἔτους, ἐν ἀρχῇ Σεπτεμβρίου καὶ ἐν ἀρχῇ Μαρτίου. Τὰ διδάκτρα πληρώνονται εἴτε κατὰ μῆνα, εἴτε καθ' ἑξαμηνίαν καὶ συμποσοῦνται διὰ μὲν τὴν πρώτην τάξιν εἰς φιορίνια 1,20 (δρ. 3) κατ' ἔτος, αὐξάνουσι δὲ κατ' ἀναλογίαν, χωρὶς νὰ δύνανται τὰ τοῦ τρίτου ἔτους νὰ ὑπερβῶσι τὸ ποσὸν τῶν 2,40 φιορινίων (δρ. 6). Ἐξαιροῦνται τῶν διδάκτρων κατόπιν αἰτήσεως τῶν γονέων καὶ γνωμοδοτήσεως τῶν ἐκ τῶν προϊσταμένων τῶν σχολείων τούτων καὶ τῆς τοπικῆς ἀρχῆς συνισταμένων ἐπιτροπῶν τὰ πρό τῆς εἰς τὴν ὑποχρεωτικὴν φοίτησιν ἀπαιτουμένης νομίμου ἡλικίας εἰσελθόντα εἰς σχολεῖον ἀνωτέρας κατηγορίας παιδιὰ, τὰ ἔνεκα σωματικῆς ἢ διανοητικῆς βλάβης ἢ ἔνεκα μεγάλης ἀποστάσεως τῆς οἰκίας αὐτῶν.

κακοκαιρίας καὶ ἀσθενείας, καὶ δυνάμενα ἀνευ κινδύνου τῆς υἰείας αὐτῶν νὰ προσέλθωσι τέκνα πτωχῶν γονέων καὶ οἰκογενειῶν χωρικῶν, ὧν ἤδη φοιτῶσι ταύτοχρόνως εἰς τὸ αὐτὸ σχολεῖον τρία τέκνα.

Ἡ διάρκεια τῆς ἐτησίας διδασκαλίας λογίζεται ἐνδεκάμηνος, ἀρχεται δὲ τὴν 1 Σεπτεμβρίου, ὅτε καὶ εἰς τὰ ἀνώτερα ἐκπαιδευτήρια καὶ γυμνάσια ἀρχεται συνήθως, καὶ λήγει περὶ τὴν 25 Ἰουλίου.

Αἱ ἐξετάσεις τῶν κοινῶν σχολείων γίνονται καθ' ἑξαμηνίαν, ἐπισημῶς δὲ εἰς τὸ τέλος τοῦ σχολαστικοῦ ἔτους. Μεθ' ἑκάστην ἐξέτασιν δίδονται τοῖς μαθηταῖς ἔλεγχος ἐπιτυχίας, εἰς δὲ τὸ τέλος τῆς τριετίας καὶ ἀποδεικτικὸν ἀποφοιτήσεως μνημονεῖον καὶ τὴν ὀλικὴν ἐπιτυχίαν· βαθμολογεῖται δὲ ἡ μὲν τακτικὴ φοίτησις διὰ τῶν χαρακτηριστικῶν λίαν ἐπιμελής, ἐπιμελής, ἀσταθής καὶ σπανία, ἡ δὲ ἠθικὴ διαγωγή διὰ τῶν χαρακτηριστικῶν λίαν καλή, καλή, μετρία καὶ κακή, ἡ δὲ ἐπιτυχία τῶν διαφόρων μαθημάτων διὰ τῶν χαρακτηριστικῶν λίαν καλῶς, καλῶς, μετρίως, κακῶς. Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω βαθμῶν τὸ ἐνδεικτικὸν ὀφείλει νὰ μνημονεύῃ καὶ βαθμὸν προόδου, χρησιμεύοντα διὰ τὴν εἰς τὰ ἀνώτερα ἐκπαιδευτήρια προαγωγὴν τοῦ μαθητοῦ καὶ λαμβανόμενον ἐκ τοῦ μέσου ὅρου τῶν βαθμῶν τῆς φοιτήσεως, τῆς διαγωγῆς καὶ τῆς ἐπιτυχίας ἐν τοῖς μαθήμασιν· εἰσὶ δὲ οἱ βαθμοὶ οὗτοι τῆς προόδου οἱ ἐπόμενοι τέσσαρες, ἐπαρκέστατα, ἐπαρκῶς, σχεδὸν ἐπαρκῶς καὶ ἀνεπαρκῶς· μόνον οἱ δύο πρῶτοι δικαιούσιν εἰς τὴν εἰς ἀνωτέραν τάξιν ἢ ἀνώτερον ἐκπαιδευτήριον μετάβασιν τοῦ μαθητοῦ.

Διὰ δὲ τοὺς παῖδας τῶν χειρωνάκτων, ὧν προσρισμός ἐστίν ἡ κατάταξις εἰς τοὺς μαθητευομένους ἢ ἐργάτας βιομηχανικοῦ τινος καταστήματος ἢ ἐργοστασίου, ὁ νόμος ὀρίζει τρία ἔτη φοιτήσεως καὶ μάλιστα ἀπαιτεῖ ἀποδεδειγμένην ἐπιμέλειαν ἐν ταῖς τάξεσι τοῦ νηπιακοῦ καὶ τοῦ κοινοῦ σχολείου ἀπὸ τοῦ ἑκτου μέχρι τῆς ἀρ-

χῆς τοῦ ἐννάτου ἔτους τῆς ἡλικίας· τότε δὲ μόνον ἐπιτρέπεται αὐτοῖς ἢ εἰς τὸ βιομηχανικὸν ἐργοστάσιον κατὰ τάξιν, ἀλλὰ καὶ τότε πάλιν θρῆναι νὰ φοιτήσωσιν εἰς τὰ λεγόμενα ἐσπερινὰ σχολεῖα ἢ, ἐν τούτῳ ἦναι ἀδύνακτον, εἰς τὰ τῆς Κυριακῆς σχολεῖα, ἐνθα διδάσκονται εἴτε δύο ὥρας καθ' ἑκάστην ἐπὶ πέντε ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος ὑπὸ διδασκάλου, εἰς οὗ τὴν πρόσθετον μισθοδοσίαν ὑποχρεῶνται ὁ τοῦ βιομηχανικοῦ ἐργοστασίου ἰδιοκτήτης, εἴτε μόνον κατὰ τὰς μ. μ. ὥρας τῆς Κυριακῆς· ἡ διδασκαλία αὕτη διαρκεῖ καὶ πέραν τοῦ δωδεκάτου ἔτους τῶν μαθητευομένων, μέχρις οὗ κριθῶσιν ὑπὸ τε τοῦ διδασκάλου καὶ τοῦ προϊσταμένου τῶν σχολείων τῆς κοινότητος ἄξιοι νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὰ ἀμέσως ἀνώτερα, ἐπαναληπτικὰ καλούμενα σχολεῖα.

Σκοπὸς τῶν σχολείων τούτων εἶναι ἡ περαιτέρα ἐκπαίδευσις τῆς νεολαίας τῆς ἐργατικῆς τάξεως, ἣτις διήνυσε τὰς ὡς εἴρηται τάξεις τῶν κοινῶν σχολείων· ἐν αὐτοῖς ἐπαναλαμβάνονται τὰ μαθήματα ἐκείνων, οἷον χριστιανικὴ ἠθικὴ, ἀνάγνωσις, γραφὴ, ἀριθμητικὴ, διδασκαλία κατὰλληλος τῶν τεχνῶν ἢ τῶν κυριωτέρων ἀρχῶν τῆς γεωργίας, ἕπως οὐ μόνον στερεωθῶσιν αἱ πρὸ τῆς πρακτικῆς ἐνασχολήσεως αὐτῶν ἀποκτηθεῖσαι γνώσεις, ἀλλὰ καὶ ὅπως νῦν ἐν ὠριμωτέρᾳ ἡλικίᾳ συνοικειωθῶσι μᾶλλον μετὰ τῶν ἀναγκῶν τοῦ πρακτικοῦ βίου.

Ἡ διδασκαλία ἐν τοῖς σχολείοις τούτοις εἶναι τριετής, φοιτῶσι δὲ συνήθως οἱ μαθητευόμενοι μέχρι τοῦ συμπληρωμένου 15 ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτῶν· διαίρουσιν εἰς τάξεις ἀναλόγως τῆς παρουσίας ἑνὸς ἢ πλειοτέρων διδασκάλων καὶ χωρίζονται ἐν αὐταῖς οἱ ἄρρενες ἀπὸ τῶν θηλέων. Ἡ φοίτησις εἰς τὰ σχολεῖα ταῦτα εἶναι ὑποχρεωτικὴ, τιμωροῦνται δὲ διὰ προστίμου 2—3 φιορινίων καὶ ἐν περιπτώσει ἀνεχεῖας διὰ φυλακίσεως ἐπὶ μίαν ἡμέραν οἱ γονεῖς ἢ κηδεμόνες καὶ οἱ ἐπαγγελματίαι, παρ' οἷς ὑπηρετοῦσιν οἱ μαθητευόμενοι, ἐὰν παρακωλύσωσιν αὐτοὺς ἢ ἐπιτρέψωσιν αὐτοῖς νὰ ἀπουσιάζωσιν.

Ἡ διδασκαλία εἰς τὰ ἐπαναληπτικὰ σχολεῖα παρέχεται δωρεάν· καὶ συνήθως μὲν οἱ ἀποφοιτῶντες δὲν ὑποβάλλονται εἰς ἐξετάσεις,

ἐν ἀνάγκῃ δὲ ὑποβάλλονται ἰδίως οἱ ἄρρενες εἰς τοιαύτας, ἐὰν ἀπαιτῆται νὰ προσαχθῇ ἀποδεικτικὸν ἐπιτυχίας πρὸς ἀπόκτησιν θέσεώς τινος κτλ.

2. Τὰ θε κύρια σχολεῖα ἔχουσιν ὅπως καὶ τὰ κοινὰ τὸν προορισμὸν νὰ προπαρασκευάζωσι τὴν νεολαίαν πρὸς τὴν εἰς τὰ γυμνάσια καὶ τὰ τεχνικὰ σχολεῖα εἰσοδόν. Διακρίνονται δὲ τῶν προηγουμένων οὐ μόνον ὡς τελειότερα αὐτῶν καὶ ὑπὸ τελειότερου προσωπικοῦ ἰθυνόμενα, ἀλλὰ καὶ ὡς εὐρισκόμενα συνήθως εἰς μεγαλειτέρας πόλεις. Διακρίνονται ἐνταῦθα πρῶτευπα κύρια σχολεῖα (Musterschulen), τὰ ὅποια εἰσὶ συνδεδυασμένα συνήθως μετὰ διδασκαλείων ἤτοι ἐκπαιδευτηρίων τῶν μελλοδιδασκάλων, καὶ κανονικὰ λεγόμενα κύρια σχολεῖα (Normal-Schulen), τὰ ὅποια συνιστῶνται ἐν ταῖς πρωτευούσαις τῶν νομῶν.

Τὸ προσωπικὸν τῶν σχολείων τούτων συνίσταται κατ' ἐλάχιστον ὄρον ἐκ τεσσάρων διδασκάλων καὶ ἐνὸς κατηχητοῦ ἤτοι διδασκάλου τῶν ἱερῶν μαθημάτων. Εἰς μὲν τὰ κανονικὰ σχολεῖα διορίζεται καὶ τις διευθυντῆς ἐκτὸς τῶν διδασκάλων τούτων, εἰς πάντα δὲ τὰ λοιπὰ ἐκλέγεται οὗτος ἐκ τῶν διδασκάλων. Ὁ διευθυντῆς ὀφείλει νὰ ἦναι διδάκτωρ ἢ τοῦλάχιστον προλύτης πανεπιστημίου τινός, οἱ λοιποὶ δὲ διδάσκαλοι δύνανται νὰ ὦσι καὶ δημοδιδάσκαλοι πτυχιούχοι διδασκαλείου τινός.

Ἐκαστον κύριον σχολεῖον διαιρεῖται εἰς τέσσαρας τάξεις, ἐν αἷς διανέμονται ὡς ἔπεται τὰ διδασκόμενα μαθήματα·

Πρώτη τάξις· ἱερὰ (δύο ὥραι καθ' ἑβδομάδα), ἀνάγνωσις μετ' ἐφαρμογῶν ἐν τῇ πραγματογνωσίᾳ (12), γραφὴ λέξεων καὶ μικρῶν φράσεων (4), ἀρχαὶ ἀριθμητικῆς, ἀρίθμησις, νομίσματα, μέτρα καὶ σταθμὰ (4), φωνητικὴ μουσικὴ (2 1/2).

Δευτέρα τάξις· ἱερὰ (4), ἀνάγνωσις, ἀποστηθίσματα, κατάληψις τοῦ ἀναγνωσθέντος, ἀφήγησις αὐτοῦ (10), γραφὴ, καλλιγραφία καὶ καθ' ὑπαγόρευσιν (4), ἀριθμητικὴ, αἱ τέσσαρες πράξεις προφορικῶς καὶ ἐγγράφως (4), φωνητικὴ μουσικὴ (2 1/2), φυσικὴ ἱστορία ἐν εἰδει διηγημάτων (3).

Τρίτη τάξις· ιερά, ιερά ιστορία, παλαιά διαθήκη (4), ανάγνωσις, τελειοποίησις ἐν αὐτῇ, ἐρμηνεία λέξεων καὶ ἐννοιῶν, γραμματικὴ, ὀρθογραφία καὶ ἀρχαὶ ἐκθέσεως ἰδεῶν (10), γραφὴ, καλλιγραφία λατινικῶν στοιχείων (4), ἀριθμητικὴ, ἐφαρμογὴ τῶν τεσσάρων πράξεων, συμμιγεῖς ἀριθμοὶ, κοινὰ κλάσματα (5), φωνητικὴ μουσικὴ (2 1/2), φυσικὴ ιστορία ὡς ἀνωτέρω (3), γυμναστικὴ (3), ἰχνογραφία (3).

Τετάρτη τάξις· ιερά, ιερά ιστορία, καινὴ διαθήκη, ἐξήγησις εὐαγγελίων (5), γραμματικὴ, τεχνολογία, ἐτυμολογία καὶ σύνταξις (6), σύνταξις ἐκθέσεων, ἐπισολῶν καὶ ἐμπορικῶν ἐγγράφων (3), γραφὴ (4), ἀριθμητικὴ, συμμιγεῖς ἀριθμοὶ, κοινὰ καὶ δεκαδικὰ κλάσματα, ἀπλάτ καὶ σύνθετοι ἀναλογίαι (5), φωνητικὴ μουσικὴ (2 1/2), διηγήματα ἐκ τῆς φυσικῆς καὶ χημείας (3), ἰχνογραφία (4), γυμναστικὴ (3).

Ἐν πάσαις ταῖς τάξεσι γίνεται χρῆσις τῶν ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου ἐγκεκριμένων ἀναγνωσματοαρίων καὶ διδακτικῶν τῆς γερμανικῆς γλώσσης βιβλίων, ἀπὸ δὲ τῆς δευτέρας μέχρι τῆς τετάρτης τάξεως εἰσάγεται καὶ ἡ διδασκαλία τῆς δευτέρας ἐθνικῆς γλώσσης, εἰς τοιαύτη ὑπάρχει πλὴν τῆς γερμανικῆς εἰς τὰ διάφορα τῆς Αὐστρίας κράτη· ἐν δὲ τῇ τρίτῃ καὶ τετάρτῃ τάξει δύναται νὰ γείνη ἔναρξις τῆς διδασκαλίας τῆς γαλλικῆς γλώσσης. Αἱ ἀπαραίτητοι γνώσεις ἐκ τῆς ιστορίας τῆς πατρίδος καὶ τῆς περιγραφῆς τῶν κυριωτέρων τεχνῶν ἤτοι τεχνογνωσίας παρεντίθενται διὰ καταλλήλων ἀναγνωσμάτων, δύναται ὁμοίως καὶ κατ'ἰδιαιτέρας προσθέτους ὥρας νὰ διδάσκωνται.

Ἡ φοίτησις εἰς τὰ κύρια σχολεῖα, ὅπου ταῦτα ἀντικαθιστῶσι τὰ κοινὰ σχολεῖα, εἶναι, καθὼς καὶ ἡ εἰς ἐκεῖνα, ὑποχρεωτικὴ, ἡ δὲ ἐγγραφὴ τῶν μαθητῶν καὶ ὁ προβιβασμὸς αὐτῶν ἐπιτρέπεται μόνον ἐν ἀρχῇ ἐκάστου ἔτους. Τὰ δίδακτρα τῶν κυρίων σχολείων εἰσὶ κατὰ τι ἀνώτερα τῶν κοινῶν· πρώτη καὶ δευτέρα τάξις 0,17—0,27 τοῦ ριορινίου (43—67 λεπτὰ δραχμῆς) κατὰ μῆνα, τρίτη τάξις 0,21—0,34 (53—83 λ.), τετάρτη τάξις 0,25—0,42 (62—105 λ.) κατὰ μῆνα. Αἱ περὶ ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τῶν δίδακτρων αἰτήσεις δικάζονται ὑπὸ ἐπιτροπῆς συνισταμένης ἐκ τινος

διοικητικοῦ ὑπκλήλου τῆς πόλεως, τοῦ ἀνωτάτου κληρικοῦ αὐ-
τῆς, ἐνὸς μέλους τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, τοῦ διευθυντοῦ τοῦ
σχολείου καὶ τοῦ τῆν πτωχοκομίαν ἐπιτετραμμένου τῆς σχετικῆς
πόλεως.

Περὶ τὰ τέλος τῆς πρώτης ἐξαμηνίας τελοῦνται ἐν ἐκάστη τάξει
αἱ πρώται ἐξέτασις τῶν μαθητῶν, περὶ δὲ τὸ τέλος τῆς δευτέρας αἱ
δημόσιαι ἐπίσημοι ἐξετάσεις· βαθμολογοῦνται δὲ οἱ μαθηταὶ οὐχὶ ὑπὸ
τοῦ προϊσταμένου τῆς σχετικῆς τάξεως διδασκάλου, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ
σπουδαστικοῦ συμβουλίου τοῦ σχολείου καὶ τῆ ἐγκρίσει τοῦ διευ-
θυντοῦ. Ἐπιτρέπονται ἐπαναληπτικαὶ καὶ συμπληρωματικαὶ ἐξε-
τάσεις, ἀλλὰ μόνον ὅσας οἱ ἐξεταζόμενοι ἤθελον λάβει τὸν, ὡς
ἀνωτέρω ἐρρέθη, τρίτον βαθμὸν προόδου σχεδὸν ἐπαρκῶς· οἱ δὲ
τυχόντες τοῦ βαθμοῦ ἀνεπαρκῶς ὑποχρεοῦνται εἰς ἐπανάληψιν τῆς
τάξεως, ἐν ταῖς ἐξετάσεσι τῆς ὁποίας ἀπέτυχον.

Ἄρχονται τὰ μαθήματα τῶν κυρίων σχολείων τὴν 1 Σεπτεμ-
βρίου καὶ λήγουσι τὰ μὲν τῶν τριῶν πρώτων τάξεων τὴν 25 Ἰου-
λίου, τὰ δὲ τῆς τετάρτης τὴν 15 Ἰουλίου.

Καὶ οἱ μαθηταὶ τῶν κυρίων σχολείων, ὅσοι πρόκειται νὰ ἀποφοι-
τήσωσι μεταβαίνοντες εἰς τι πρακτικὸν στάδιον ἢ τινα ὑπηρεσίαν,
ὀφείλουσι νὰ καταταχθῶσι κατόπιν εἰς τὰ ἐπαναληπτικὰ σχολεῖα
(δρ. σ. 27) διακρινόμενα συνήθως μόνον διὰ τῆς ἐπωνυμίας αὐτῶν ἀπὸ
τῶν ἐπαγγελματικῶν σχολείων. Ἐν αὐτοῖς δὲ διδάσκονται ἱερά, ἀνά-
γνωσις, γραφή, ἀριθμητικὴ, ἰχνογραφία, ἐκθέσεις ἰδεῶν καὶ ἀρχαὶ
διπλογραφίας. Ἡ διάρκεια τῆς σειρᾶς τῶν μαθημάτων τῶν σχο-
λείων τούτων εἶναι ἐπίσης τριετής, κατὰ δὲ τὸ δεύτερον καὶ τρίτον
ἔτος προστίθενται ἡ γεωγραφία, ἡ φυσικὴ ἱστορία καὶ ἡ φυσικὴ,
τὸ τρίτον δ' ἔτος δίδεται μείζων ἔκτασις εἰς τὴν ὀρθογραφίαν, τὴν
ἰχνογραφίαν καὶ τινα ξένην γλῶσσαν.

3. Ἄστικὰ σχολεῖα (Buergerschulen) καλοῦνται τὰ εἰς τινὰς
πόλεις κατώτερα βιοτεχνικὰ σχολεῖα μὴ αὐθύπαρκα (unselbst-
staendige Unterrealschulen) ἐπωνομαζόμενα. ὑπὸ τοῦ δήμου

ἢ ἰδιωτῶν ἢ τοῦ δημοσίου χάριν τῶν εἰδικῶν ἀναγκῶν τοῦ πληθυσμοῦ ἰδρυόμενα, ὧν σκοπός ἐστὶν ἡ αὐτοτελῆς ἐκπαίδευσις τῆς εἰς τὰ κατώτερα ἀστικά ἢ ἀγροτικά ἐπαγγέλματα ἐπιδιδομένης νεολαίας ἐπασχίας τινός.

Τὰ ἀστικά σχολεῖα συνδέονται πάντοτε μετὰ τινος κυρίου σχολείου καὶ ἔχουσι τὸν αὐτὸν κοινὸν διευθυντὴν καὶ κατηχητήν. Καὶ εἰάν μὲν τὸ σχολεῖον συνίσταται ἐκ δύο τάξεων, συμπληροῦται τὸ προσωπικὸν αὐτοῦ διὰ δύο ἐτέρων διδασκάλων, εἰάν δὲ ἐκ τριῶν τάξεων διὰ πέντε διδασκάλων, οἵτινες, ὡς οἱ τῶν κοινῶν σχολείων, ὀφείλουσι νὰ ἔχωσι δίπλωμα διδασκαλείου, ἀποτελοῦσι δὲ μετὰ τοῦ προσωπικοῦ τῶν τεσσάρων τάξεων τοῦ οἰκείου κυρίου σχολείου τὸ σπουδαστικὸν συμβούλιον ἀμφοτέρων τῶν ἐκπαιδευτηρίων.

Τὰ ἀστικά σχολεῖα περιέχουσιν εἴτε δύο εἴτε τρεῖς, σπανιώτερον δὲ μίαν μόνην τάξιν, ἐπιτρέπεται ὁμως ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν τοῦ τόπου νὰ προστεθῶσι καὶ ἄλλαι δύο τάξεις σκοποῦσαι τὴν εἰδικωτέραν γεωργικὴν ἢ τεχνικὴν ἐκπαίδευσιν.

Πρώτη τάξις· ἱερά (2), γερμανικὴ καὶ δευτέρα τις ἐθνικὴ γλῶσσα (8), γεωγραφία (3), ἱστορία (2), ἀριθμητικὴ (4), γεωμετρία καὶ γεωμετρικὴ ἰχνογραφία (8), φυσικὴ ἱστορία (3), καλλιγραφία (2).

Δευτέρα τάξις· ἱερά (2), γλῶσσα (8), γεωγραφία (4), ἱστορία (3), ἀριθμητικὴ (4), γεωμετρία (4), γεωμετρικὴ ἰχνογραφία (4), φυσικὴ ἱστορία (3), φυσικὴ (3), ἰχνογραφία ἐλευθέρη (6), καλλιγραφία (2).

Τρίτη τάξις· ἱερά (2), γλῶσσα (7), γεωγραφία (4), ἱστορία (4), ἀριθμητικὴ (4), οἰκοδομικὴ (3), φυσικὴ (4), γημεῖα (4), ἰχνογραφία (6), καλλιγραφία (3).

Γυμναστικὴ εἰς πάσας τὰς τάξεις ὑποχρεωτικὴ, γαλλικὴ γλῶσσα προαιρετικὴ.

Ἡ ἐκλογή τῶν διδασκτικῶν βιβλίων κανονίζεται ὑπὸ τοῦ σπουδαστικοῦ συμβουλίου.

Οὐδεὶς γίνεται δεκτὸς εἰς τι ἀστικὸν σχολεῖον, εἰ μὴ ἀποπε-

ρατώση τούλάχιστον με τὸν τρίτον βαθμὸν προόδου τὰς τέσσαρας τάξεις τοῦ κυρίου σχολείου.

Κατὰ τὴν ἐγγραφὴν οἱ μαθηταὶ ἀποτίουσι δικαίωμα φοιτητῶν 2,10 (δραχμαὶ 5,25), δι' ὧν πλουτίζονται αἱ διδακτικαὶ συλλογαί, τὰ δὲ διδάκτρα εἰσὶ τὰ τῶν κυρίων σχολείων ηὔξημένα κατὰ τὸ ἡμισυ τὰ τῶν ἐξετάσεων, τῆς διαρκείας τοῦ σχολαστικοῦ ἔτους καὶ τῶν διανομῶν ἔχουσιν ὡς εἰς τὰ κύρια σχολεῖα.

(ἔπεται συνέχεια).

Ἡ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΑ ΕΝ Τῆ ΠΡΑΞΕΙ.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ.

(Ἀπόσπασμα Ε΄.)

1881, Δεκεμβρ. 23. — Πολλάκις ἐσκέφθην, διὰ τί ἄρα γε ἔρχονται οἱ παῖδες εἰς τὸ σχολεῖον; Κοινῶς λέγομεν· «διὰ νὰ μάθουν γράμματα.» Ἄλλὰ τοῦτο δὲν μοι φαίνεται τελικὸς σκοπὸς σπουδαῖος οὐδὲ πολλοῦ λόγου ἄξιος, καὶ τοῦτο, οὐ μόνον ὅταν βλέπω ὅτι γράμματα δὲν μανθάνουν, ἀλλὰ καὶ ὅταν λαμβάνω ὑπ' ὄψιν μου ἢ φαντάζωμαι σχολεῖα, ἐν οἷς τῶ ὄντι οἱ παῖδες μανθάνουσι γράμματα. Γράμματα λέγοντες βεβαίως ἐννοοῦμεν γνώσεις· ἀλλὰ λοιπὸν διὰ ν' ἀποκτήσωσι ποσὸν τι γνώσεων, φοιτῶσιν οἱ παῖδες εἰς τὸ σχολεῖον; Βεβαίως οὐχί. Ὁ ἄνθρωπος ἔχει προορισμὸν τινα νὰ ἐκπληρώσῃ ἐπὶ τῆς γῆς· ὁ δὲ προορισμὸς οὗτος ὀρίζεται ὑπὸ τῶν σωματικῶν καὶ πνευματικῶν δυνάμεων, δι' ὧν ὁ Θεὸς ἐπροίκισεν αὐτόν. Προορισμὸς δὲ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ ἀρετή· ἀρετὴ δὲ οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ τελειότης. Ἄλλ' ὁ ἄνθρωπος, ἐνῶ εἶναι πεπροικισμένος διὰ μεγίστης δεκτικότητος, οὐχ ἥττον γεννᾶται τῶν πλείστων ζώων ἀτελέστερος καὶ ἐνδεέστερος εἰς τὴν θεραπείαν τῶν τε σωματικῶν καὶ

(x) Ἴδὲ συνέχ. ἐν τούτῳ. Θ'. καὶ Ι'. σελ. 447.